



## **WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

19 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Maciej Kowalski

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 lutego 2025 r. w Warszawie  
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.  
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie  
z 26 stycznia 2022 r., I ACa 395/21,  
w sprawie z powództwa R.P. i J.P.  
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.  
o ustalenie i zapłatę

**I. oddała skargę kasacyjną,**

**II. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz R.P. i J.P. kwotę  
8100 (osiem tysięcy sto) zł tytułem kosztów postępowania  
kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych  
za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia  
niniejszego wyroku pozwanej do dnia zapłaty.**

Maciej Kowalski

Jacek Grela

Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

## UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z 21 kwietnia 2021 r., I C 621/20, wydanym w sprawie z powództwa R.P. i J.P. przeciwko Bank S.A. w W. o ustalenie i zapłatę ustalił, że umowa o kredyt hipoteczny nr [...] zawarta w dniu 2 grudnia 2005 r. pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym pozwanego Bank S.A. w W. - Bank S.A. w W. jest nieważna (pkt I), zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 1149,46 CHF (pkt II), ustalił, że koszty postępowania w całości ponosi pozwany bank, przy czym ich szczegółowe wyliczenie pozostawił referendarzowi sądowemu (pkt III).

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 2 grudnia 2005 r. pomiędzy poprzednikiem prawnym pozwanego - Bank S.A. w W. a powodami została zawarta umowa o kredyt hipoteczny, na mocy której bank udzielił powodom długoterminowego kredytu budowlano-hipotecznego w wysokości 147 000,00 CHF z przeznaczeniem na sfinansowanie kosztów budowy domu jednorodzinnego oraz na spłatę kredytu zaciągniętego w Bank S.A. w W. na cele mieszkaniowe.

Okres kredytowania ustalono na 360 miesięcy licząc od daty pierwszego uruchomienia kredytu. Powodowie nie mieli wpływu na treść umowy i nie negocjowali żadnych jej postanowień.

Wyplata kredytu nastąpiła w walucie PLN w sześciu transzach. Kwoty tych transz zostały wypłacone po przeliczeniu według kursów zakupu walut w banku z dnia wypłaty poszczególnych transz.

W dniu 17 września 2007 r. strony dokonały zmiany umowy kredytu w ten sposób, że podwyższyły kwotę kredytu o 29 183,29 CHF.

Sąd I instancji ustalił również, że w dniu 21 kwietnia 2020 r. powodowie skierowali reklamację do pozwanego, w której wskazali, że wobec nieważności umowy o kredyt hipoteczny zawartej dnia 2 grudnia 2005 r. żądają uznania przez bank nieważności umowy, powstrzymania się przez bank od żądania zapłaty przez kredytobiorców przyszłych rat kredytu oraz zwrotu na rzecz kredytobiorców wszystkich świadczeń, które wykonali z tytułu wskazanej umowy.

W okresie od 2 grudnia 2005 r. do dnia kwietnia 2020 r. powodowie wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 71 489,16 CHF tytułem spłat rat kapitałowych oraz kwotę 28 777,02 CHF tytułem rat odsetkowych, co stanowiło kwotę 57 614,71 zł oraz kwotę 2,50 CHF tytułem odsetek karnych. Do czerwca 2012 r. powodowie dokonywali spłaty kredytu w walucie PLN, następnie rozpoczęli spłatę kredytu bezpośrednio w walucie CHF.

W ramach oceny prawnej powództwa Sąd I instancji wskazał, że umowa nie dotyczyła kredytu walutowego, ponieważ przez kredyt walutowy należy rozumieć kredyt, w przypadku którego kwota zobowiązania i waluta kredytu określone są w walucie obcej jak również wypłata kredytu i spłata rat kapitałowo-odsetkowych następuje w walucie obcej. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie wypłata kredytu nie nastąpiła w walucie obcej, tylko w walucie PLN. W ocenie Sądu I instancji już co najmniej ta okoliczność powoduje, że przedmiotowa umowa nie dotyczyła kredytu walutowego.

Sąd *a quo* uznał ponadto, że przedmiotowa umowa zawiera postanowienia abuzywne.

W tym kontekście Sąd zauważył, że bezsporne było, iż powodowie, zawierając z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu, posiadali status konsumenta. Sąd I instancji stwierdził jednocześnie, że kwestionowane postanowienia umowy dotyczące przeliczania kursów walut na podstawie tabeli kursowej uznać należy za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Na podstawie tych postanowień pozwany bank uzyskał bowiem prawo do samodzielnego ustalenia kursu walut, który wpływał na wysokość zarówno wypłaconego kredytobiorcom kredytu jak i poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych. Jednocześnie kredytobiorcy nie mieli wiedzy o tym, w jaki sposób kurs ten został ustalony, co powodowało, że kredytobiorcy nie mieli świadomości, jaka jest pozostała do spłacenia kwota kredytu oraz jaka będzie wysokość raty kapitałowo-odsetkowej.

Sąd I instancji podkreślił również, że trafnie wskazuje się w orzecznictwie, iż w tego rodzaju sytuacji konsumenci, na skutek zastosowanych przez bank mechanizmów ustalania kursu kupna i sprzedaży franka szwajcarskiego, pozostawiających bankowi pełną swobodę, zostają także obciążeni *de facto* ukrytą

provizją o niesprecyzowanej i zależnej jedynie od woli banku wysokości. Bank poprzez arbitralne wyznaczanie kursu waluty uzyskał prawo do niczym nieskrępowanego decydowania o wysokości zadłużenia powodów, którzy z kolei zostali zobowiązani do bezwarunkowego podporządkowania się jego decyzjom. Analizowane postanowienia, w ocenie Sądu *a quo*, zapewniają przewagę przedsiębiorcy, niezależnie od tego czy i w jakim stopniu przedsiębiorca ją wykonuje.

Sąd I instancji przeanalizował również, czy sporne postanowienia określały główne świadczenia stron oraz czy zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Sąd ten stwierdził, iż przedmiotowe postanowienia miały wpływ na wysokość zarówno świadczenia pozwanego banku spełnianego na rzecz powodów jak również na wysokość poszczególnych rat kapitałowo-odsetkowych uiszczanych przez powodów na rzecz banku. Sąd uznał również, że bez tych postanowień strony umowy nie mogłyby spełnić swoich świadczeń głównych wynikających z umowy. Postanowienia te bowiem odnoszą się do podstawowych świadczeń stron i w ten sposób determinują wysokość kapitału wypłaconego powodom jak i wysokość świadczeń powodów.

Sąd *a quo* stanął ponadto na stanowisku, że nie sposób uznać, iż kwestionowane postanowienia regulaminu - § 19 ust. 5 oraz § 21 ust. 3 zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i zrozumiały. Jak zauważył Sąd I instancji, postanowienia jednoznaczne to takie, które są zrozumiałe nie tylko pod względem gramatycznym, ale również pod względem ekonomicznym. Analiza spornych postanowień prowadzi tymczasem do wniosku, że pozwany w sposób niezrozumiały określił sposób przeliczania kwoty wypłaconych transz kredytu jak również przeliczania kwot rat kapitałowo-odsetkowych. Na podstawie treści samych postanowień nie sposób bowiem, w ocenie Sądu I instancji, ustalić, w jaki sposób pozwany wyliczał wysokość zadłużenia powodów oraz kwoty udzielonego kredytu w walucie PLN.

Sąd *a quo* stwierdził dalej, że w niniejszej sprawie ziściły się wszystkie przesłanki uznania kwestionowanych postanowień umownych za abuzywne. W razie zaś uznania, że dane postanowienia umowy mają charakter niedozwolony, zgodnie

z art 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. postanowienia te nie wiążą konsumenta a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

Ustalając skutki uznania postanowień umownych za abuzywne Sąd I instancji miał na względzie orzecznictwo TSUE, a w szczególności wyrok z dnia 3 października 2019 r., w sprawie C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG (ECLI:EU:C:2019:819), w którym wskazano, iż w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE. nr L 1993 Nr 95, str. 29; dalej jako: „dyrektywa 93/13”) ocena możliwości dalszego obowiązywania umowy w pozostałej części pomiędzy stronami, kiedy jest to prawnie możliwe, należy do sądu krajowego w oparciu o przepisy prawa krajowego.

Mając na uwadze przyjęte w niniejszej sprawie stanowisko powodów, którzy zarówno w pismach procesowych jak również w czasie składania zeznań jednoznacznie wskazywali, iż żądają unieważnienia umowy z 2 grudnia 2005 r. oraz że są świadomi skutków unieważnienia, Sąd I instancji uznał, że zawarta między stronami umowa kredytu z 2 grudnia 2005 r. powinna być uznana za nieważną. Konsekwencją unieważnienia umowy jest z kolei obowiązek zwrotu wzajemnych świadczeń przez strony. Co do zasady kredytobiorca powinien zatem zwrócić bankowi otrzymaną od niego kwotę kapitału, a zatem bez odsetek i kosztów dodatkowych, bank zaś powinien zwrócić kredytobiorcy wszelkie wpłacone przez niego w wykonaniu umowy kwoty. Podstawą prawną roszczenia w tym wypadku są art. 405 w zw. z art. 410 k.c., które dotyczą tzw. świadczenia nienależnego.

W odniesieniu rozliczenia umowy kredytu Sąd stanął na gruncie tzw. teorii dwóch kondycji, zgodnie z którą sąd ocenia odrębnie roszczenia zgłoszone przez każdą ze stron, nie dokonując (jak w przypadku konkurencyjnej tzw. teorii salda) ich wzajemnej kompensacji. Powodowie, mimo że spłacają raty kredytu zaciągniętego w pozwanym banku od ponad 15 lat, ograniczyli roszczenie o zapłatę do kwoty stanowiącej sumę dwóch rat kredytowych, tj. 1149,46 CHF, które zapłacili na rzecz pozwanego. Sąd *a quo* zasądził zatem na rzecz powodów w punkcie II wyroku kwotę 1149,46 CHF.

Pozwany zaskarżył w całości wyrok Sądu I instancji, formułując w apelacji zarzuty naruszenia: art. 189 k.p.c.; art. 233 § 1 k.p.c.; art. 235<sup>2</sup> § 1 pkt 2 w zw. z art. 278 § 1 w zw. z art. 227 k.p.c.; art. 227 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.; art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c.; art. 385<sup>1</sup> § 2 k.c. w zw. z § 1 tego artykułu w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 358 k.c.; art. 56 k.c. w zw. z art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (tekst jedn.: Dz.U. 2022 poz. 282; dalej jako: „pr. wekslowe”); art. 1 ust. 2 w zw. z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c.; art. 1 pkt 1 lit. a) oraz art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 nr 165 poz. 984); art. 405 w zw. z art. 410 k.c.; art. 731 k.c.; art. 118 k.c.; art. 5 k.c.

Na skutek rozpoznania apelacji pozwanego banku Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 26 stycznia 2022 r. oddalił apelację (pkt I), zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 8100 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym (pkt II).

Sąd II instancji na wstępie swoich rozważań wskazał, że dokonał własnej oceny przedstawionego pod osąd materiału procesowego i w jej wyniku stwierdził, że Sąd *a quo* w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a poczynione ustalenia faktyczne nie są wadliwe i znajdują odzwierciedlenie w treści przedstawionych w sprawie dowodów. W konsekwencji Sąd *ad quem* ustalenia poczynione przez Sąd I instancji uczynił częścią uzasadnienia własnego wyroku.

Sąd II instancji wskazał dalej, że Sąd I instancji trafnie uznał, że postanowienia łączącej strony umowy (regulaminu) w zakresie, w jakim przewidują system ustalania kursu franka szwajcarskiego do operacji przeliczeniowych, w wyniku których określana była wysokość wypłaconego kredytu oraz rat kredytu pobieranych z rachunku powodów, są klauzulami abuzywnymi w rozumieniu art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. oraz w związku z tym nie wiążą powodów jako konsumentów. W ocenie Sądu *ad quem* także ta część argumentacji Sądu I instancji nie wymaga uzupełnienia i stanowi element oceny Sądu II instancji bez konieczności ponawiania wyводу. Jako zasadna została również oceniona konkluzja oceny prawnej dokonanej przez Sąd *a quo*, przesądzająca o nieważności umowy kredytu. W konsekwencji również poczynione przez Sąd I instancji ustalenia prawne Sąd *ad quem* podzielił i przyjął, czyniąc

je elementem własnego uzasadnienia bez ich ponownego przytaczania na podstawie art. 387 § 2<sup>1</sup> pkt 2 k.p.c. Motywy uzasadnienia wyroku Sądu I instancji zostały zatem ponowione wyłącznie w celu odniesienia się do zarzutów apelacyjnych.

Pozwany bank wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu II instancji, zaskarżając to orzeczenie w całości oraz formułując w skardze zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj.:

- 1) art. 189 k.p.c. poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu;
- 2) art. 65 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń stron ujętych w zawartej przez strony umowie i stanowiącym jej integralną część Regulaminie udzielania kredytu hipotecznego dla klientów indywidualnych w Fortis Banku Polska polegającej na przyjęciu m.in., że strony nie umówiły się, że spłata będzie następowała w walucie CHF, a zatem aby świadczenie kredytobiorcy miało rzeczywiście nastąpić w walucie CHF,
- 3) art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie m.in., że postanowienia zakwestionowane przez powodów naruszają dobre obyczaje oraz w sposób rażący naruszają interesy konsumentów, podczas gdy brak było ku temu uzasadnionych podstaw;
- 4) art. 385<sup>1</sup> § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że na skutek wyeliminowania zakwestionowanych postanowień z Regulaminu nie jest możliwe dalsze obowiązywanie umowy, a umowa powinna zostać uznana za nieważną;
- 5) art. 358 w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i w konsekwencji niezastosowanie i nieuzupełnienie luki powstałej w umowie na skutek stwierdzenia abuzywności klauzul przeliczeniowych;
- 6) art. 56 k.c. w zw. z art. 41 pr. wekslowego w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że nie było możliwe uzupełnienie luki powstałej w umowie na skutek stwierdzenia abuzywności klauzul przeliczeniowych poprzez odniesienie się w drodze analogii do dorobku prawnego stworzonego na gruncie uregulowań zawartych w art. 41 pr. wekslowego;

7) art. 1 ust. 2 w zw. z art. 3 ust 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. poprzez uznanie, że zakwestionowane przez powodów klauzule przeliczeniowe należy uznać za nieuczciwe m.in. z tej przyczyny, że w żadnym postanowieniu umowy nie sprecyzowano sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów banku;

8) art. 1 pkt 1 lit. a) oraz art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 385<sup>1</sup> § 1 k.c. poprzez ich błędną wykładnię zakładającą, że wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej nie wpływało na ocenę abuzywności postanowień umownych i w konsekwencji nie miało znaczenia dla dalszego bytu umowy;

9) art. 405 w zw. z art. 410 k.c. poprzez zastosowanie tych przepisów i uznanie, że świadczenia spełnione wzajemnie przez strony w wykonaniu umowy kredytu są świadczeniami nienależnymi, które strony powinny sobie wzajemnie zwrócić z uwagi na nieważność umowy kredytu;

10) art. 5 k.c. poprzez błędne niezastosowanie tego przepisu w okolicznościach niniejszej sprawy i oddalenie apelacji Pozwanego, podczas gdy powodowie, żądając stwierdzenia nieważności umowy kredytu i zwrotu kwot, które uprzednio wpłacili na poczet wykonania tej umowy, nadużywają przysługujących im praw podmiotowych, a wywodzone przez nich żądania naruszają zasady współżycia społecznego, w tym zasadę zaufania w obrocie gospodarczym, zasadę równości i zasadę sprawiedliwości społecznej.

W oparciu o sformułowane w skardze kasacyjnej zarzuty pozwany bank wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Szczecinie w innym składzie wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie apelacji pozwanego w całości. Pozwany wniósł ponadto o zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przed Sądem II instancji oraz za postępowanie kasacyjne, według norm prawem przepisanych.

Powodowie złożyli odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniesli o oddalenie skargi pozwanego banku oraz o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w niniejszej sprawie do dnia zapłaty, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych przy uwzględnieniu, że powodów zastępował adwokat, który nie brał udziału w postępowaniu przed Sądem II instancji.

**Sąd Najwyższy zważył, co następuje:**

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie i podlega oddaleniu.

W zakresie dotyczącym zarzutu naruszenia art. 189 k.p.c. poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że powodowie mają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy kredytu, należy przypomnieć, że zgodnie z ukształtowaną linią orzecniczą w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje w razie niepewności co do istnienia lub treści stosunku prawnego między stronami, której nie można w całości usunąć, rozstrzygając w przedmiocie roszczenia o spełnienie świadczenia. Możliwość dochodzenia roszczenia o zwrot zapłaconych rat kredytu nie eliminuje interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego w związku z nieważnością umowy kredytu. Wyrok zasądzający świadczenie restytucyjne na rzecz kredytobiorcy nie rozstrzygałby bowiem - ze skutkiem wynikającym z art. 365 § 1 k.p.c. - czy stosunek kredytu został ważnie nawiązany (zob. *inter alia* wyroki SN: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD 2022, Nr 4, poz. 44; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22; z 11 grudnia 2024 r., II CSKP 418/23).

Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 65 k.c. Wybór sposobu spełnienia świadczenia przez strony nie może być bowiem pozorny. Powodowie nie mieli możliwości wyboru waluty, w jakiej miał być wypłacony kredyt. Umowa określała wypłatę środków tytułem udzielonego kredytu w złotych polskich i w tej walucie kredyt został w całości wypłacony. W § 3 ust. 1 b postanowiono, że bank uruchomi transze kredytu w złotych. Trafnie wskazują powodowie, że treść postanowień umowy i regulaminu stanowiącego jej integralną część nie mogą być interpretowane w sposób „wyizolowany”, tj. w oderwaniu od innych

postanowień, z pominięciem powiązań pomiędzy nimi, celem zawarcia umowy, finansowania świadczenia z tytułu ceny za nieruchomość (oznaczonego w walucie polskiej), a także sposobu ustalenia wysokości świadczenia stron w świetle § 1 i 3 umowy kredytu. Świadczenie skarżącej miało nastąpić w złotych polskich. Zgodnie z § 3 ust. 1 lit. b umowy, skarżąca uruchomiła transze kredytu w walucie polskiej. Zgodnie zaś z § 21 ust. 2 regulaminu, spłaty rat i odsetek od kredytu miały następować piątego dnia każdego miesiąca, za miesiąc poprzedni poprzez pobranie środków z rachunku wskazanego w umowie kredytowej, bez odrębnej dyspozycji posiadaczy rachunku. Wreszcie, w świetle § 21 ust. 3 regulaminu, w przypadku kredytów w walutach obcych, raty spłat miały być przeliczane na złote według ostatniej tabeli kursów ogłoszonej przez bank w dniu jej wymagalności, przy zastosowaniu kursu sprzedaży walut.

W świetle ugruntowanego i jednolitego stanowiska Sądu Najwyższego, nie zasługiwały na uwzględnienie także pozostałe zarzuty. Sąd Najwyższy w tym zakresie pozostaje przede wszystkim związany stanowiskiem zawartym w uchwale Sądu Najwyższego – całej Izby Cywilnej – z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, Nr 12, poz. 118).

W uchwale wskazano, iż, po pierwsze, w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów.

Po drugie, w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Po trzecie, jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.

Za utrwalony w orzecznictwie należy uznać pogląd, iż postanowienia uprawniające bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne, ponieważ pozostawiają pole do arbitralnego działania banku, a równocześnie obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W konsekwencji postanowienia umowy określające zarówno zasady przeliczenia na złote kwoty udzielonego kredytu przy jego wypłacie, jak i przeliczenia spłacanych rat, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych (zob. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22; zob. też np. wyrok SN z 11 grudnia 2024 r., II CSKP 418/23). Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku, przy czym dla tej oceny nie ma znaczenia, w jakim stopniu bank w rzeczywistości z tej swobody korzystał.

Z kolei wejście w życie wskazanej ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej), nie wpłynęło na ocenę abuzywności postanowień umów kredytu zawartych wcześniej oraz konsekwencji prawnych wynikających z tej oceny (zob. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22; z 11 grudnia 2024 r., II CSKP 418/23). Stworzyło jedynie podstawy do zmiany postanowień umowy co do sposobu waloryzacji na przyszłość niespłaconych jeszcze rat kredytu. Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się natomiast według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następczo (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2).

Nie zasługiwał wreszcie na uwzględnienie również zarzut naruszenia art. 5 k.c. Skarżąca wskazuje, iż przepisu tego Sąd odwoławczy błędnie nie zastosował, skoro powodowie, żądając stwierdzenia nieważności umowy kredytu i zwrotu kwot, które uprzednio wpłacili na poczet wykonania tej umowy, nadużywają przysługujących im praw podmiotowych, a wywodzone przez nich żądania naruszają zasady współżycia społecznego, w tym zasadę zaufania w obrocie gospodarczym, zasadę równości i zasadę sprawiedliwości społecznej.

W tym kontekście przede wszystkim nie można tracić z pola widzenia celu norm ochronnych z zakresu prawa konsumenckiego, w niniejszej sprawie dotyczących tzw. klauzul abuzywnych. Przepisy te służą przywróceniu zachwianej równowagi w stosunkach cywilnoprawnych łączących profesjonalistów z osobami niemającymi tożsamego rozeznania co do treści i potencjalnych skutków zawieranych umów. Tym samym przepisy prawa konsumenckiego służą umożliwieniu obrony konsumentów przed niewłaściwymi ekonomicznie względnie nieuczciwymi praktykami ze strony przedsiębiorców. W konsekwencji nie kwestionując *a limine* możliwości podnoszenia przez stronę profesjonalną zarzutu nadużycia prawa podmiotowego w ramach sporu dotyczącego praw i obowiązków z umowy zawartej z konsumentem, strona ta obowiązana jest przedstawić przekonujące argumenty przemawiające za tym, iż korzystanie z odpowiednich instrumentów ochrony konsumentów nie jest instrumentem adekwatnym z perspektywy celu tych regulacji. W niniejszej sprawie strona skarżąca takiej argumentacji nie zaprezentowała.

Nieuzasadnione jest w tym kontekście w szczególności powoływanie się na nadużycie prawa podmiotowego przez stronę profesjonalną (bank), która w ramach stosunku obligacyjnego łączącego ją z konsumentem w praktyce narzuca temu ostatniemu mechanizm w istocie nieograniczonego ryzyka kursowego, co skutkuje oczywistą znaczną nierównością praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta (zob. *imprimis* wyrok SN z 4 czerwca 2024 r., II CSKP 1823/22).

W wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, Trybunał Sprawiedliwości UE orzekł, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli odstraszaający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe, a element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, mogące być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści postanowienia umownego przez zmianę jego istoty. W ocenie Sądu Najwyższego

cel odstrasżający dyrektywy skutkuje tym, iż nie tylko niedopuszczalne jest przerzucanie czy obciążanie konsumenta tak dużym ryzykiem z jednostronną korzyścią dla przedsiębiorcy, lecz również oznacza konieczność liczenia się przez profesjonalistę z istotnymi dolegliwościami ekonomicznymi, w tym kosztami, w sytuacji stwierdzenia naruszenia przez niego odpowiednich norm ochronnych z zakresu prawa konsumenckiego. W takiej sytuacji oczywiście nieuzasadnione jest czynienie konsumentowi zarzutu naruszenia art. 5 k.c., w tym w szczególności postępowania sprzecznego z zasadami współżycia społecznego.

Z tych przyczyn skarga kasacyjna podlegała oddaleniu na podstawie art. 398<sup>14</sup> k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

Maciej Kowalski

Jacek Grela

Kamil Zaradkiewicz

[SOP]

[M.O.]

[r.g.]